

Mục đích và các nguyên tắc của bầu cử

TS Vũ Công Giao

Khoa Luật, ĐHQG Hà Nội

Bầu cử để làm gì?

- *"Mục đích của tất cả các cuộc bầu cử chính trị là để lựa chọn những người khôn ngoan nhất, có khả năng biết phân biệt và có đức độ nhất để theo đuổi mục tiêu chung của xã hội."*

(James Madison, Luận cương về chế độ Liên bang số 57)

Bầu cử để tìm ra những người xứng đáng lãnh đạo xã hội

Bầu cử để làm gì?

- “Chính quyền có được tính chính đáng là nhờ vào sự thỏa thuận của những người dưới quyền cai trị”

Tuyên ngôn Độc lập năm 1776 của Mỹ

Bầu cử để xác định tính chính danh của nhà nước

Bầu cử để làm gì?

- ‘Chính phủ của nhân dân, bởi nhân dân và vì nhân dân’

Abraham Lincoln

**Bầu cử để xây dựng một nhà nước phục vụ,
không phải một nhà nước cai trị**

Các nguyên tắc bầu cử là gì?

- **Các nguyên tắc bầu cử:**

- Những điều kiện ràng buộc nghĩa vụ thực hiện và tuân thủ của các chủ thể liên quan, nhằm bảo đảm tính hợp pháp của cuộc bầu cử.

- Được pháp luật quốc tế và quốc gia quy định

Có những nguyên tắc bầu cử nào?

- **Những nguyên tắc bầu cử:**
  - *Tự do*
  - Phổ thông đầu phiếu
  - Bình đẳng
  - Trực tiếp
  - Bỏ phiếu kín

BẦU CỬ TỰ DO LÀ GÌ?

- Mục đích: bảo đảm cho người dân được tự do lựa chọn, xác lập lên chính quyền.
- Ý nghĩa: bảo đảm tính chính đáng của chính quyền
- Nội hàm:
  - Tự do ứng cử, đề cử, vận động bầu cử
  - Tự do bầu chọn
  - Bỏ phiếu kín

Bầu cử tự do theo luật quốc tế

- Điều 21 UDHR, Điều 25 ICCPR: quyền tự do lựa chọn người đại diện cho mình
- Điều 1 ICCPR, IECSR, Điều 5 Tuyên bố trao trả độc lập...: quyền tự do quyết định thể chế chính trị của dân tộc.
- Các tự do liên quan: tự do tư tưởng, biểu đạt, báo chí, hội họp, lập hội.

- Điều 21 UDHR:

1. Mọi người đều có quyền tham gia vào chính quyền của nước mình, một cách trực tiếp hay thông qua những đại diện được tự do lựa chọn.

.....

3. Ý chí của nhân dân là cơ sở tạo nên quyền lực của chính quyền; ý chí này được thể hiện qua các cuộc bầu cử định kỳ và thực sự, theo nguyên tắc bỏ phiếu phổ thông và bình đẳng và được thực hiện qua bỏ phiếu kín hoặc qua các thủ tục bỏ phiếu tự do tương tự.

Phổ thông đầu phiếu là gì?

- Mọi công dân đến tuổi trưởng thành đều được trao quyền bầu cử, không phân biệt về bất cứ yếu tố gì, trừ việc bị mất trí và bị tước quyền bầu cử theo pháp luật.

Luật nhân quyền quốc tế

- UDHR và ICCPR không đề cập cụ thể.
- Tuy nhiên, LHQ khẳng định nguyên tắc “*One person, one vote*”
- Có thể thấy trong nguyên tắc bình đẳng.

Bầu cử bình đẳng là gì?

- Mỗi cử tri có một phiếu bầu đối với một cuộc bầu cử và giá trị phiếu bầu như nhau, không phụ thuộc vào giới tính, địa vị xã hội, sắc tộc, tôn giáo v.v.
- Đòi hỏi:
  - Mỗi cử tri chỉ được ghi tên vào danh sách cử tri ở một nơi cư trú;
  - Mỗi cử tri chỉ được bỏ một phiếu bầu.

Bầu cử bình đẳng theo luật quốc tế

- Điều 25 ICCPR:
  - Không có sự phân biệt đối xử về bất cứ yếu tố nào.
  - Chỉ chấp nhận những điều kiện về độ tuổi, năng lực hành vi, tình trạng bị tù.
  - Có thể chấp thuận hạn chế ứng cử với một số ngành nghề (quân đội, cảnh sát..)
  - Không được đặt ra những rào cản bất hợp pháp (nơi cư trú, thời gian cư trú, trình độ..)
  - Phải hỗ trợ các nhóm thiệt thòi (người mù chữ, người khuyết tật...)

BỎ phiếu kín là gì?

- Cử tri bầu ai, không bầu ai đều được bảo đảm bí mật.
- Đòi hỏi:
  - Khi cử tri viết phiếu bầu không ai được đến gần, kể cả cán bộ, nhân viên các tổ chức phụ trách bầu cử;
  - Không ai được biết và can thiệp vào việc viết phiếu bầu của cử tri.
  - Cử tri viết phiếu bầu trong buồng kín và bỏ phiếu vào hòm phiếu.

BỎ phiếu kín theo luật quốc tế

- Nguồn:
  - Điều 21 (3) UDHR
  - Điều 25 (b) ICCPR
- Mục đích: Bảo đảm thể hiện ý chí tự do của người bỏ phiếu.
- Liên quan đến cả việc chuẩn bị phiếu bầu, nơi bầu cử và việc kiểm phiếu.

BẦU CỬ trực tiếp là gì?

- Công dân trực tiếp thể hiện ý chí của mình qua lá phiếu, trực tiếp bầu ra đại biểu của mình chứ không qua một cấp đại diện cử tri nào.
- Đòi hỏi:
  - Không được nhờ người bầu hộ, bầu thay hoặc bầu bằng cách gửi thư.
  - Tự viết và bỏ lá phiếu bầu vào hòm phiếu, trường hợp không thể tự viết được thì nhờ người khác viết hộ nhưng phải tự mình bỏ phiếu (trừ khi tàn tật không thể tự bỏ phiếu được thì nhờ người khác), người viết hộ phải bảo đảm bí mật phiếu bầu của cử tri;
  - Cử tri ốm đau, già yếu, tàn tật không thể đến phòng bỏ phiếu được thì Tổ bầu cử đến chỗ ở của cử tri để cử tri nhận phiếu bầu và bầu.

Bầu cử gián tiếp là gì?

- Cử tri không trực tiếp bầu ra người đại diện cho mình mà bầu ra thành viên của Tuyển cử đoàn, sau đó Tuyển cử đoàn mới bầu ra cơ quan đại diện hay chức danh nhà nước.
- Ví dụ về bầu cử gián tiếp:
  - Bầu tổng thống Mỹ, Thượng viện Pháp (hai cấp)
  - Bầu Quốc hội (Đại hội đại biểu nhân dân) toàn Trung Quốc (ba cấp).

